

DECIZIE

13 octombrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Svetlana Filincova
Nina Vascan
Iurie Bejenaru
Aliona Miron
Victor Burduh

examinând recursul depus de Întovărășirea Pomiculă „Morunașul”,
reprezentată de avocatul Elena Comarnițaia,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă
de Întovărășirea Pomiculă „Morunașul” împotriva Consiliului comunei Miclești,
raionul Criuleni privind anularea actului administrativ,
împotriva hotărârii din 22 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a ț ă :

La 09 august 2019, ÎP „Morunașul” a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Consiliului comunei Miclești, r-nul Criuleni, prin care a solicitat anularea
deciziei Consiliul comunei Miclești, r-nul Criuleni nr. 5/4 din 07 decembrie 2018 cu
privire la stabilirea cotelor pe bunurile imobiliare și impozitului funciar pentru anul
2019.

În motivarea acțiunii a indicat că, în lunile aprilie – mai ale anului 2019, a primit
avizele de plată pentru impozitul funciar pe loturile care aparțin ÎP „Morunașul”, iar
ulterior, le-a repartizat destinatarilor.

Analizând avizele de calcul a impozitului pe bunurile imobiliare/funciare, a
depistat că, în comparație cu anul 2018 au crescut cu mult taxele din motive
necunoscute. Majoritatea proprietarilor de terenuri agricole fiind nedumeriți, așa
cum proprietarii întovărășirilor din vecinătate, care aparțin comunei Peresecina, au
achitat taxe de 2-3 ori mai mici.

La 19 iunie 2019, ÎP „Morunașul” a adresat cerere prealabilă către Consiliul
comunal Miclești, solicitând explicațiile corespunzătoare.

La 09 iulie 2019, a recepționat răspunsul Consiliului comunei Miclești, prin
care s-a comunicat că conform deciziei nr. 5/4 din 07 decembrie 2018 au fost

stabilite mărimile cotelor impozitului funciar pentru anul 2019 pentru toate întovărășirile pomicole din teritoriu în mărime de 0,04%. De asemenea, în răspuns s-a făcut trimitere la prevederile Titlului VI din Codul fiscal, precum și la prevederile Regulamentului cu privire la evaluarea bunurilor în scopul impozitării, care indică că, cotele de impozit funciar se stabilesc în dependență de calitatea solului și fertilitatea acestuia, iar indicii fertilității solului în grade pentru calcularea cotelor impozitului funciar se stabilesc pe baza materialelor cercetării solurilor, întocmite de serviciul respectiv și puse la dispoziția primăriei comunei Miclești și în tovărășirile pomicole. La răspuns a fost anexată copia deciziei nr. 5/4 din 07 decembrie 2018 cu anexă, iar prezentarea celorlalte acte indicate în cererea prealabilă a fost ignorată.

A susținut că, în privința preluării materialului pentru cercetarea solului nu au fost informați.

Din anul 2008 și până în prezent, Consiliul comunei Miclești nu a informat conducerea întovărășirii pomicole despre rezultatele expertizelor solului, și dacă au fost efectuate să le pună la dispoziție aceste acte oficiale ale serviciilor respective din cadrul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

Prin hotărârea din 22 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, acțiunea în control normativ depusă de ÎP „Morunașul” împotriva Consiliului comunei Miclești, r-nul Criuleni privind anularea deciziei Consiliul comunei Miclești r-nul Criuleni nr. 5/4 din 07 decembrie 2018 cu privire la stabilirea cotelor pe bunurile imobiliare și impozitului funciar pentru anul 2019, s-a respins ca neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, instanța de judecată a stabilit că, pentru asigurarea autonomiei locale, autoritățile administrației publice locale elaborează, aprobă și gestionează în mod autonom bugetele unităților administrativ-teritoriale, avînd dreptul să pună în aplicare taxe și impozite locale și să stabilească cuantumul lor în condițiile legii, punerea în aplicare și modificarea impozitelor și taxelor locale, a modului și termenelor de plată a acestora, precum și acordarea de facilități pe parcursul anului bugetar, acestea fiind strict de competența consiliilor locale.

Instanța de judecată a apreciat ca fiind neîntemeiate argumentele reclamantei or, pentru loturilor din întovărășirile pomicole nu se calculează impozit funciar, dar impozit pe bunurile imobile. Respectiv, pentru estimarea valorii terenurilor nu sunt necesare datele privind calitatea sau fertilitatea solurilor.

Prin urmare, pornind de la realizarea dreptului discreționar al autorității publice la emiterea actului administrativ contestat, instanța de judecată a conchis că autoritatea publică a acționat cu bună-credință în limitele legal stabilite și cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul. Astfel, la stabilirea cotelor impozitului pe bunurile imobiliare și impozitul funciar pentru anul 2019 pentru bunurile imobiliare, inclusiv loturile întovărășirilor pomicole cu sau fără construcții amplasate pe ele, Consiliul comunei Miclești a ținut cont întocmai de prevederile legale enunțate supra.

La 24 mai 2021 (data de pe plicul poștal), ÎP „Morunașul”, reprezentată de avocatul Elena Comarnițaia, a depus recurs motivat împotriva hotărârii din 22 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând anularea hotărârii contestate, cu adoptarea unei decizii noi.

În motivarea recursului și-a exprimat dezacordul cu hotărârea instanței de fond invocând examinarea cauzei în lipsa reclamantei, astfel s-a încălcat dreptul la apărare

reglementat de art. 26 și accesul liber la justiție prevăzut de art. 20 din Constituție, precum și art. art. 36, 38, 39, 40 și 43 din Codul administrativ.

De asemenea a menționat că prima instanță nu a examinat obiectiv, complex și sub toate aspectele cauza de contencios administrativ, iar aceste motive se echivalează cu neexaminarea fondului.

În opinia recurentului, instanța de fond a descris în mod eronat cerințele cererii de chemare în judecată, a omis aprecierea probelor prezentate, audierea martorilor, în rezultat a adoptat o hotărâre nemotivată.

Conform art. 245 din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar.

Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Hotărârea Curții de Apel Chișinău a fost emisă la 22 aprilie 2021, dispozitivul căreia fiind recepționat de către reprezentantul recurentului, avocatul Elena Comarnițaia, la 28 aprilie 2021, iar hotărârea integrală fiind recepționată de către recurent la 24 mai 2021 (f.d. 17, 36, vol. II).

Prin urmare, recursul motivat depus de către ÎP „Morunașul”, reprezentată de avocatul Elena Comarnițaia, la 24 mai 2021 (data de pe plicul poștal), este în termen.

La 08 iunie 2021, Curtea Supremă de Justiție a expediat intimatului copia cererii de recurs, fiindu-i explicat dreptul de a depune referință asupra recursului declarat, însă până în prezent intimatul nu și-a valorificat acest drept.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, examinând admisibilitatea recursului, l-a numit pentru judecare în completul din 5 judecători.

Conform art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

Verificând argumentele invocate în recurs pe baza materialelor din dosar, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia de a admite recursul, de a casa hotărârea instanței de fond, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de fond, din următoarele considerente.

Articolul 248 din Codul administrativ stipulează la alin. (1) lit. d) că examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care, casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

În interpretarea art. 244 alin. (2) coroborat cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La rândul său, în corespundere cu art. 22 și art. 219 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal administrate, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

În conformitate cu prevederile art. 194 din Codul administrativ, în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept.

În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Materialele cauzei demonstrează că la 09 august 2019, ÎP „Morunașul” a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului comunei Miclești, r-nul Criuleni, prin care a solicitat anularea deciziei Consiliul comunei Miclești, r-nul Criuleni nr. 5/4 din 07 decembrie 2018 cu privire la stabilirea cotelor pe bunurile imobiliare și impozitului funciar pentru anul 2019.

Fiind investită cu examinarea cauzei, Curtea de Apel Chișinău, ca primă instanță, examinând cauza în procedură scrisă, a adoptat hotărârea din 22 aprilie 2021, prin care a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea în control normativ depusă de ÎP „Morunașul” împotriva Consiliului comunei Miclești, r-nul Criuleni privind anularea deciziei Consiliul comunei Miclești r-nul Criuleni nr. 5/4 din 07 decembrie 2018 cu privire la stabilirea cotelor pe bunurile imobiliare și impozitului funciar pentru anul 2019.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, a ajuns la concluzia că prima instanță la examinarea cauzei a aplicat eronat normele de drept procedural și a admis examinarea cauzei în procedură scrisă, fără acordul comun al părților.

În conformitate cu art. 218 lit. a) din Codul administrativ, examinarea și soluționarea în fond a acțiunii în contencios administrativ are loc conform prevederilor Codului de procedură civilă, cu următoarele excepții: examinarea și soluționarea acțiunii în contencios administrativ are loc în ședință publică, iar în cazuri de excepție stabilite de lege – în ședință închisă. Participanții la proces se citează; în citație se comunică locul, data și ora ședinței. Dacă participanții la proces convin de comun acord, examinarea și soluționarea acțiunii în contencios administrativ are loc în procedură scrisă.

La acest capitol, instanța de recurs analizând materialele cauzei atestă că prin cererea din 07 decembrie 2020 a reprezentantului ÎI „Morunașul” avocatul Elena Comarnițaia, și-a exprimat dezacordul de a fi examinată cauza în procedură scrisă, or, în cadrul examinării cauzei urmează să dezbată chestiuni importante pentru examinarea corectă și obiectivă a litigiului (f.d. 119, vol. I).

De asemenea, prin cererea din 24 ianuarie 2021, reprezentantul ÎI „Morunașul” avocatul Elena Comarnițaia a solicitat amânarea ședinței de judecată din motive de

sănătate, informând că a suportat intervenție chirurgicală și insistând pentru participarea sa în ședință de judecată la examinarea cauzei (f.d. 188, vol. I).

La fel, potrivit cererii din 21 aprilie 2021 a reprezentantului ÎI „Morunașul” avocatul Elena Comarnițaia, ultima din motive obiective, soțul fiindu-i internat de urgență în stare gravă la spitalul oncologic și care avea nevoie de îngrijire personală 24/24 ore, a solicitat amânarea ședinței de judecată stabilită pentru data de 22 aprilie 2021 pentru o altă dată, în mod repetat, exprimându-și intenția de a participa la examinarea cauzei (f.d. 214, vol. I).

Instanța de fond a argumentat examinarea cauzei în procedură scrisă prin derogare de la art. 218 din Codul administrativ și prin prisma art. 192 alin. (2) din Codul de procedură civilă, pct. 6 și 10 al Dispoziției nr. 3 din 15 aprilie 2021 al Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova.

În asemenea circumstanțe, instanța de recurs reține că prevederile art. 218 din Codul administrativ sunt imperative și stabilesc expres faptul că doar în cazul când participanții la proces convin de comun acord, examinarea și soluționarea acțiunii în contencios administrative poate avea loc în procedură scrisă.

Prin urmare, instanța de recurs apreciază ca fiind greșită derogarea primei instanțe de la aplicarea prevederilor art. 218 din Codul administrativ.

Raportând normele de drept menționate la circumstanțele cauzei, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că reclamantul nu a dat acordul pentru examinarea cauzei în procedură scrisă, mai mult, prin cererile scrise de amânare anexate la dosar, reprezentantul reclamantului, avocatul Elena Comarnițaia și-a exprimat dezacordul cu examinarea cauzei în procedură scrisă, manifestând interes și insistând de a participa la examinarea cauzei (f.d. 119, 188, 214, vol. I).

Astfel, instanța de recurs constată că Curtea de Apel Chișinău la emiterea hotărârii din 22 aprilie 2021 a admis încălcări de procedură, care afectează dreptul părților la un proces echitabil.

Pornind de la argumentele recurentului, având în vedere împrejurările constatate, Colegiul lărgit consideră că, prima instanță era obligată să creeze condiții corespunzătoare pentru ca reclamantul să-și exercite în volum deplin drepturile sale procedurale, și să aibă acces nemijlocit pentru a pleda în ședința de judecată publică.

Sub aspectul celor relatate, este cert că eroarea judiciară menționată nu poate fi corectată de instanța de recurs, deoarece reclamantul a fost lipsită de posibilitatea de a-și susține poziția la în ședință publică la examinarea cauzei în fond.

În atare circumstanțe, Colegiul lărgit conchide asupra anulării integrale a hotărârii contestate și trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău pentru a se asigura părților judecarea efectivă a cauzei în fond.

Așa fiind, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Întovărășirea Pomiculă „Morunașul”, reprezentată de avocatul Elena Comarnițaia și de a casa hotărârea din 22 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Întovărășirea Pomiculă „Morunașul”, reprezentată de avocatul Elena Comarnițaia.

Se casează hotărârea din 22 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Întovărășirea Pomiculă „Morunașul” împotriva Consiliului comunei Miclești, r-nul Criuleni privind anularea actului administrativ, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecători

Nina Vascan

Iurie Bejenaru

Aliona Miron

Victor Burduh